

Våra grödor

Trotjänare. Vårbybs är bäst när det gäller sen sådd och odling i norr. Anders Klint, Hedemora i södra Dalarna, uppskattar grödans goda kvalitéer men är även öppen för det drastiska steget att prova höstraps.

Vårrybs

– raketsnabb gröda som håller ställningarna vid odlingsgränsen

Text & foto: Hans Jonsson,
Svensk Frötidning

Det lär förekomma sporadisk odling av oljeväxter i trakterna kring Piteå. Att det överhuvud taget är möjligt, det har vi vårrybsen att tacka för. Vårt avlånga och klimatmässigt varierande land ställer höga krav på bra och anpassade oljeväxter. Höstraps, vårraps, höstrybs och vårrybs, alla har de sitt berättigande till gagn för svenska lantbrukare.

Tung vårrybsbygd

Piteå-rybsen ska nog trots allt ses som en exotisk utpost. Ett av de nordligaste belägna tyngre områdena för odling av vårrybs är Hedemora i södra Dalarna. Här hittar vi Ander Klint, känd oljeväxtprofiler med många års erfarenhet av grödan. Han ser många fördelar med oljeväxter:

– Det är kul men också en stor utmaning att odla vårrybs. Också blir det bra skörd i spannmålen efter oljeväxter, menar han.

Chansar inte

Det viktigaste för en vårrybsodlare enligt Anders Klint är att inte ta några chanser. Det gäller att så i varm jord som under inga omständigheter får vara blöt.

– Vi sår alltid våroljeväxterna sist, berättar Anders.

När jorden reder sig perfekt då avbryter han allt annat arbete för att köra till vårrybsen – ungefär som för specialgrödor. Vissa år dyker det rätta tillfället inte upp förrän en bit in i odlings-säsongen. I fjol var det extremt sent och sadden kunde inte genomföras förrän den 8 juni. Då är det bra att ha en raketgröda som vårrybs i bakfickan. På drygt fem veckor var den i full blom!

Före sadden djupharvar Anders som till spannmål. Fältet ligger i sju till tio dagar så att ogräsen gror ordentligt. När det är riktigt gynnsamt körs fältet med en crosskill-vält följt av mycket grund sådd. Ett sådjup på 0,5 till 1 centimeter brukar vara lagom, men 2006 släpptes fröna på ytan.

Alla som någon gång kommit i kontakt med våroljeväxter vet att rapsbaggarna är grödans lede fi. Anders bekämpar baggarna två gånger och blandar då även i Bor. Tack vare varm jord, grund sådd och snabb tillväxt så brukar ogräsen inte vara något större problem. Målla förekommer vissa år men kemisk ogräsbekämpning är aldrig aktuell.

Medveten odlare

Vårrybs har dock tappat kraftigt i konkurrenskraft de senaste åren och det är Anders Klint väl medveten om. Arealen ligger 2007 kring 3 500 hektar vilket är en halvering sedan år 2002. Den har relativt sett blivit senare eftersom flera korn- och havresorter mognar förhållandevis tidigare. Men Anders brinner för oljeväxterna och ser hellre andra alternativ.

– Jag är intresserad av tidiga vårrapsorter och skulle även gärna testa höstraps, deklarerar Anders.

Just nu är några kollegor inne på andra året med provodling av höstraps i större skala. Och det ser mycket lovande ut (se förra numret av Svensk Frötidning). Det är ingen tvekan om att Hedemoratrakten ska fortsätta lysa gul av gyllene raps- och rybsfält framöver. Både för böndernas väl men även för att kunna servera närproducerad råvara till den lokala producenten av kallpressad rapsolja.

Fotnot: Nästa gröda i tur är hundäxing. Artiklarna finns samlade på hemsidan, www.svenskraps.se/frotidning

Fakta vårrybs

Latinskt namn: *Brassica rapa ssp. oleifera f. praecox*. Vårrybs är den svenska oljeväxt som har kortast växtsäsong och kan sås långt upp i nordligaste Sverige. Odlingen har dock minskat drastiskt och omfattar i dag cirka 3 500 hektar vilket är en fjärdedel jämfört med 2002. En bidragande orsak är mildare höstar som möjliggör sådd av höstraps, men även höstpannmål efter vårraps.

Medelskörden ligger kring 1500 kilo per hektar vilket ligger klart under såväl vårraps som höstraps.

Raketen. 41 dagar innan denna bild togs, var den blommande rybsplantan ett litet svart frö som landade i den varma dalamyllan.